

ОЦІНКА ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ ХАРЧУВАННЯ

Основним завданням підприємств сфери харчування є забезпечення виробництва, реалізації та організації споживання продукції та послуг харчування у достатньому обсязі, відповідного асортименту та високої якості для задоволення внутрішніх потреб населення. Важливість проведення оцінки продовольчого забезпечення населення полягає в тому, що споживання здійснює стимулюючу дію на виробництво, є вихідним аспектом щодо формування цільової концепції економічного управління системою харчування.

Оцінюючи продовольче забезпечення населення, пропонується проводити аналіз стану та динаміки таких показників як: добова енергетична цінність раціону людини, достатність споживання окремих продуктів харчування, економічна доступність продуктів харчування, диференціація вартості харчування за соціальними групами, продовольча незалежність за окремими продуктами. Аналіз даних показників необхідно проводити в цілому по країні та в розрізі окремих регіонів, що дозволить зробити більш обґрунтовану оцінку. Також вказані показники та їх динаміку необхідно порівнювати з показниками, які склалися в інших країнах, для визначення резервних можливостей та напрямів розвитку сфери харчування.

Проведені дослідження калорійності середньодобового раціону населення України протягом останніх 20 років свідчать про те, що в період 2000–2008 років відбувалося значне зростання даного показника з 2661 ккал до 2998 ккал, а починаючи з 2015 року спостерігається щорічне зниження калорійності їжі, що в середньому вживається українцями, яка у 2019 році склала 2691 ккал.

За регіонами України спостерігаються схожі тенденції. Проте калорійність середньодобового раціону населення за різними областями України відрізняються. Найвищі показники калорійності середньодобового раціону населення спостерігаються в Чернігівській області (3049 ккал), найнижчі в Рівненській області (2548 ккал).

Порівнюючи калорійність середньодобового раціону населення України з іншими розвиненими країнами світу, слід зазначити, що протягом досліджуваного періоду Україна займала передостаннє місце. Найвищу калорійність середньодобового раціону населення займає США (3766 ккал, що на 1059 ккал вище, ніж в Україні), Австрія

(3692 ккал, що на 985 ккал вище, ніж в Україні), Німеччина (3556 ккал, що на 849 ккал вище, ніж в Україні) та Італія (3522 ккал, що на 815 ккал вище, ніж в Україні). Нижче, ніж в Україні, калорійність харчування спостерігається лише в Японії.

За загального зниження калорійності середньодобового раціону населення України відбувається зростання споживання практично всіх основних видів продуктів, зниження споживання відбувається лише хлібних продуктів (на 21,9%, або на 27,3 кг на 1 особу за рік) та цукру (на 21,7%, або 8,0 кг на 1 особу за рік). Зниження калорійності середньодобового раціону населення України та зростання споживання основних видів продуктів харчування свідчить про те, що калорійність спожитих продуктів знижується. Здається, що населення України приділяє більше уваги здоровому харчуванню, хоча і не за всіма регіонами ситуація є однаковою.

Проте порівняння споживання основних видів продуктів в Україні з іншими країнами світу показує, що за більшістю важливих продуктів (м'ясо та м'ясні продукти, риба та рибні продукти, фрукти та ін.) Україна займає останнє, або передостаннє місце. Крім того, по більшості основних груп продовольства фактичне споживання знаходиться нижче встановлених раціональних норм. Так, споживання м'яса є нижче встановлених норм на 28%, фруктів та ягід – на 17%, риби – на 11%.

Задоволення потреб населення у продовольстві у межах його купівельної спроможності забезпечувалося переважно за рахунок продукції вітчизняного виробництва. Найвищий рівень імпортозалежності традиційно відмічався по рибі та рибопродуктах (73%); плодах, ягодах та винограду (36%); олії (42%).

У цілому, продовольче забезпечення населення України в сучасних умовах характеризується: незбалансованим споживанням продуктів харчування; високою часткою витрат домогосподарств на продукти харчування у структурі загальних витрат; загостренням ситуації з продовольчим забезпеченням через неконтрольоване зростання цін на сільгосппродукцію на внутрішньому ринку та відсутністю належного державного нагляду за безпечністю продуктів харчування на ринку.

Таким чином, проведення оцінки продовольчого забезпечення населення дозволяє підприємствам сфери харчування визначати орієнтири своєї господарської діяльності, а на регіональному та державному рівні здійснювати ефективне управління сферою харчування та підприємствами, що входять до її складу.